

PALMPASEN: EEN STORENDE FACTOR

Aanstaande zondag vieren we Palmzondag of liever gezegd Palmpasen. Alle ingrediënten van de intocht van Jezus in Jeruzalem zijn zo'n beetje bekend: de palmtakken, het hosanna, de mantels als een rode loper op de weg, de ezel. De evangelist Johannes laat in zijn beschrijving van de komst van Jezus als de messiaans koning de onbelangrijke dingen weg. Hij voegt als enige evangelist een vrij onbekend ingrediënt toe: de figuur van Lazarus. Typisch zijn kindje.

Over ezel en palmtakken vallen best nog een aantal verrassende gezichtspunten door te geven. De ezel is een andere ezel dan wij denken en in de buurt van Jeruzalem groeiden helemaal geen palmtakken. Waar kwamen ze vandaan? Vooral wat betekenen ze? Dat laatste geldt helemaal voor Lazarus, die Jezus na vier dagen in het graf uit de dood had opgewekt. Wat doet hij bij de intocht? Wat betekent dat?

Protestanten hebben niet zoveel oog voor Lazarus. Die vlieger gaat niet op voor de oosters-orthodoxe kerken in Oekraïne en in andere Oost-Europese landen. De zaterdag voor Palmpasen staat als Lazaruszaterdag op hun kerkelijke kalender. Men blikt feestelijk vooruit naar Pasen, net als op Palmpasen trouwens. In een tijd waarin het eigenlijk niet hoort, op een manier die eigenlijk niet past, vieren we vast een beetje

Pasen. Moeiten en pijn zullen wijken voor de overwinning van liefde en leven, die God ons toonde in Jezus Christus.

Lezen Johannes 12 : 12 - 19

‘De mensen die erbij waren geweest toen hij Lazarus uit het graf riep en uit de dood opwekte, waren van die gebeurtenis blijven getuigen.’ Johannes 12 : 17

De ezel

De ezel waarop Jezus Jeruzalem binnen rijdt is een merkwaardig beest. Meestal wordt deze ezel opgevoerd als nederig dier, grauwtje tegenover het stoere paard, dat de Romeinen in de oorlog gebruikten. Daarmee krijgt de preek, ik citeer een collega, een hoog ‘ponypark Slagharen-gehalte’. Het zit gelukkig anders gezien alle onrecht en onrechtvaardigheid in de wereld.

Zoals u weet, wordt Jezus onder mega-belangstelling Jeruzalem binnen gehaald. De massa zwaait met palmtakken, vertelt de evangelist, onder het zingen van woorden uit Psalm 118. ‘Hosanna! Gezegend hij die komt in de naam van de Heer.’ De evangelist Johannes neemt de vrijheid om zelf een kleine toevoeging te maken. Dit moet de lezer weten. ‘Hosanna! Gezegend hij die komt in de naam van de Heer.’ En vult Johannes aan: ‘De koning van Israël.’ Jezus reageert op deze proclamatie tot koningdoor plaats te nemen op een ezel, waarmee hij zegt: ‘Ik ben inderdaad de koning.’ Wanneer Jezus op dit rijdier de stad van David binnenrijdt, gaat de profetie van de oudtestamentische profeet Zacharia in vervulling. ‘Je koning is in aantocht en hij zit op een ezelsveulen,’ profeteerde Zacharia. Dat gebeurt nu. De ezel van Zacharia, die waarop Jezus rijdt, is niet zoals vaak gedacht het zielige, nederige diertje, geschikt voor het pretpark. Nee, je herkent er de berijder aan als de ware messiaanse koning wil de profeet zeggen. Ezels symboliseren in de Bijbel de waardigheid van de Judese koningen. God schiep de ezel als rijdier voor de grote koningen David en Salomo. Als Jezus op dit rijdier plaats neemt, rijdt daar de nieuwe David, de lang verwachte messiaanse koning. Vergeet niet dat de ezel van Palmzondag voor Israël een ‘limousine’ was!

En een even hardnekkig misverstand is, dat Jezus door zich af te geven met een ezel presenteert als een softie. Zo’n Messias is Jezus niet. Niet in de profetie van Zacharia. Wie deze profetie verder leest, hoort tot zijn of haar ontsteltenis, dat de messiaanse koning de strijdwagens, paarden en oorlogsbogen, al het oorlogstuig van de vijand zal wegvagen. En dat gaat er bepaald niet zachtzinnig aan toe. En Jezus is ook geen softie in de evangeliën als er zaken recht gezet moeten worden. Jezus zet zijn intocht voort naar de tempel waar hij met de zweep in de hand grote schoonmaak onder

handelaars en geldwisselaars houdt. Op het tempelplein is het er bepaald niet zachtzinnig aan toe gegaan.

Wij geloven dat met Jezus de messiaanse koning van recht en gerechtigheid gekomen is. Voor veel mensen bestaat recht gerechtigheid vooral uit opkomen voor jezelf. 'Dit is waar ik recht op heb.' En dat is in bepaalde gevallen niet verkeerd. In de Bijbel gaat het eerder om oog hebben voor de ander. Er zijn namelijk heel veel mensen en dieren, organismen en de aarde die niet kunnen opkomen voor hun rechten. Recht doen betekent dat je naar de ander luistert, bereid bent om te geven en onrecht aan te spreken. 'Moge God ons zegenen met woede bij onrechtvaardigheid, onderdrukking en uitbuiting van Gods schepselen, zodat we mogen werken aan rechtvaardigheid, vrijheid en vrede', bidt paus Franciscus ons voor. We bidden het hem na.

Palmtakken

Nu over een ander vertrouwd attribuut op Palmzondag: de palmtak. Voor mij onlosmakelijke verbonden met Julia en met hoop. Julia woonde indertijd bij ons in de straat, in de Dr. Mollerlaan. Met haar moeder bezocht ze regelmatig de vieringen in de St. Jan. Ook op Palmzondag, een feestelijke zondag, die in de katholieke traditie *Palmpasen* heet. Julia, een basisschoolleerlinge, was op die Palmzondag getuige van de traditionele wijding van palmtakken door de priester. Die gewijde takken verwijzen naar de palmtakken, waarmee de mensen enthousiast zwaaiden toen Jezus in het evangelie zijn intocht in Jeruzalem hield. Gelovig Israël zwaait overigens ieder jaar met palmtakken ter herdenking van de intocht in het Beloofde land. Na de tocht door de woestijn, het gebied van dorheid en doodsheid, kwamen zij in een land van leven en overvloed.

In ons koude Nederlandse klimaat groeien er doorgaans geen palmbomen. Een buxustakje vervangt op Palmpasen daarom vaak de palmtak. Daar is makkelijker aan te komen. Juist een buxustakje, of te wel een takje van de buxus *sempervirens*, omdat deze struik altijd groen blijft. De winter, waarin de natuur sterft, krijgt er geen vat op. De buxus is het teken, dat het leven er niet onder te krijgen is. Het takje staan symbool voor de overwinning op de dood.

De gewijde palm- of buxustakjes liggen op deze zondag in de katholieke kerk na de wijding in een mandje of iets dergelijks achterin. De parochianen zijn vrij om er eentje na de viering mee naar huis te nemen en/of een takje weg te geven. Meestal werd het takje vroeger bij de katholieke Waalwijkers thuis achter een crucifix gestoken. Het groen steekt af tegen het dode hout van het kruis en belooft: lijden en

dood hebben niet het laatste woord. Het zal Pasen worden. Het leven van Jezus Christus is sterker dan de dood.

Op één van die Palmzondagen belde Julia uit de straat aan bij de pastorie aan de Dr. Mollerlaan. Ze had een buxustakje in haar hand. 'Alstublieft!', zei ze. We vonden het een lief gebaar van het buurmeisje. Ze dacht aan ons. En ze gaf een teken van Pasen door, het feest van de hoop. De wereld maakt hele nare dingen mee, heel verdrietige dingen. Een oorlog verandert levens in een tragedie. Ondanks alle ellende geloven we in Pasen, het feest van een liefde, die sterker is dan de dood. Het feest van Gods licht, dat sterker is, dan alles wat duister in ons leven is. We lopen er vandaag vast op vooruit. Laten we het delen met anderen!

Lazarus

Dat waren ezel en palmtakken nu lest best over Lazarus. Dat wordt een merkwaardig verhaal over een merkwaardige figuur. De evangelist Johannes besteedt zeggen en schrijven twee verzen aan de intocht en geeft uitgebreid aandacht aan de intrigerende figuur van Lazarus. Hij verknoopt deze man met de intocht van Jezus in Jeruzalem. Dat doet geen enkele collega-evangelist hem na. Die vermelden trouwens Lazarus helemaal niet in hun evangelie. Hij is dus een typisch kindje van de evangelist Johannes.

In hoofdstuk 11 van dit evangelie vertelt de evangelist een bizar verhaal over hem, dat alle logica van het kerkhof tart. Lazarus wordt ziek en overlijdt, omdat Jezus te laat komt om hem te genezen. Hij ligt al vier dagen in zijn graf – morsdood - als Jezus de eeuwige gang van zaken komt verstoren. Jezus roept Lazarus uit de grafspelonk te tevoorschijn en wekt hem op uit de dood, vertelt het evangelie. De boel wordt door de opstanding flink opgeschud. Dat de mensen massaal in het volgende hoofdstuk, hoofdstuk 12, zwaaiend met palmtakken Jezus verwelkomen in Jeruzalem komt, vermeldt Johannes, door dit magnifieke wonderteken van de hand van Jezus. De mensen zijn ondersteboven van dit teken van Pasen, waardoor er tot grote ergernis van de hogepriesters een enorme toeloop van, laat ik maar zeggen, 'Jezusfans' plaats vindt. De opwekking van Lazarus echoot na in de intocht van Jezus en zet de heleboel in beweging en op scherp. De hogepriesters willen zich van Lazarus en Jezus ontdoen. Van beiden.

Door aan de uit de dood opgewekte Lazarus een rol te geven bij de intocht maakt de evangelist zichtbaar waar de lijdensweg, waaraan Jezus begonnen is, uit zal komen: opstanding ten leven. Het verhaal over de opstanding van Lazarus geeft een voorteken van Pasen af.

De protestantse kerken hebben vaak niet zoveel oog voor het wonderlijke verhaal over Lazarus en zijn betekenis bij de intocht. De palmtakken en de ezel doen het beter. Dat is heel anders onder christenen in Oost-Europa, die door de oorlog in Oekraïne meer in ons blikveld terecht zijn gekomen. De Ooster-Orthodoxe kerken daar weten met Lazarus wel raad. Ze hebben zelfs met een speciale gedenkdag voor hem op hun kerkelijke kalender gezet. De zaterdag voor Palmpasen draagt de mooie naam 'Lazaruszaterdag'. Jazeker.

Er zou op de Lazaruszaterdag in de Veertigdagentijd altijd nog volop gevast moeten worden. De Stille Week met het ontroerende lijden van Jezus en zijn gewelddadige dood aan het kruis en zijn begraving, staan op het punt in volle hevigheid op ons af te komen, maar heel vreemd op de Lazaruszaterdag: worden er in Griekenland en Cyprus mummievormige koekjes gebakken en genuttigd, in de Slavische gebieden wordt kaviaar gegeten. De eitjes van de steur symboliseren het nieuwe leven. De Bulgaren vieren hun lentefeest met zang en dans en bloemen en zeggen daarmee: wij mensen mogen weer delen in de kracht van de opstanding van Lazarus, van de natuur, die weer gaat bloeien. Het is ook nog eens de enige zaterdag, een niet-zondag, waarop in de dienst de liturgie van de opstanding uitbundig wordt gevierd. Dat is in een liturgisch muurvaste geloofsgemeenschap als die van de Oosters-orthodoxen vloeken in de kerk.

Lazaruszaterdag met lentefeesten, kaviaar, een feestmaal, een paasliturgie, terwijl het diepste lijden van Jezus nog moet komen. Feest, het klinkt ons zot in de oren, onbetamelijk. Maar dat vreemde, storende, provocerende is precies het geheim van het feest van Lazaruszaterdag en Palmpasen. Beschouw beide dagen als voorbarige en brutale tekens van de opstanding. We kunnen als het ware er niet even op wachten. We lopen voor de muziek van de paasliederen uit. Ons geduld is op. Nu, Heer! Lazarus' naam betekent: 'God redt'. Ja, Heer, redt ons! We vieren vandaag op voorhand de komst van het nieuwe leven in een tijd en op een aarde wanneer en waar het eigenlijk niet past en kan. Ja, we geven ons vandaag ook rekenschap van alle pijn, die er was, is en nog in het verschiet ligt. Maar we nemen vandaag zeker ook bewust en gelovig vast een voorschot -eigenlijk iedere zondag- op de overwinning van de liefde en het leven, die God ons toonde in Jezus Christus, onze opgestane Heer. Gezegend Palm-*pasen*.